

บันทึก

เรื่อง การจดทะเบียนสมรสซ้ำ

กระทรวงมหาดไทย มีหนังสือ ที่ มท.๐๓๑๐.๒/๑๔๓๖ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรณีคู่สมรสได้จดทะเบียนสมรสสองครั้งกับคู่สมรสเดิมโดยการสมรสครั้งแรกยังไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๕๐๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต่อมาคู่สมรสดังกล่าวได้ร้องขอจดทะเบียนการหย่าโดยนำใบสำคัญการสมรสครั้งที่สองมาแสดงต่อนายทะเบียน กระทรวงมหาดไทยจึงมีปัญหาข้อกฎหมายขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็น ดังนี้

๑. กรณีคู่สมรสได้จดทะเบียนสมรสสองครั้งกับคู่สมรสเดิม โดยการสมรสครั้งแรกยังไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๕๐๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะถือว่าการสมรสครั้งหลังมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายหรือไม่

๒. ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวได้นำหลักฐานการสมรสครั้งหลังมายื่นคำร้องต่อนายทะเบียนเพื่อจดทะเบียนการหย่า ซึ่งนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนการหย่าแล้วจะทำให้การสมรสครั้งแรกสิ้นสุดด้วยหรือไม่

๓. นายทะเบียนจะสามารถดำเนินคดีกับบุคคลทั้งสองดังกล่าวฐานแจ้งความเท็จ และแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ ได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๔) ได้พิจารณาปัญหาที่หารือดังกล่าวและได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) แล้วมีความเห็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่า เมื่อชายและหญิงได้จดทะเบียนสมรสตามมาตรา ๑๐^๑ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ โดยถูกต้องแล้วการสมรสย่อมมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายนับแต่วันจดทะเบียนสมรส รวมทั้งทำให้ชายและหญิงดังกล่าวมีสถานะเป็นสามีและภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๔๕๗^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ

^๑ มาตรา ๑๐ เมื่อมีการร้องขอให้จดทะเบียนสมรสแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้

การจดทะเบียนสมรสนั้น จะขอให้นายทะเบียนไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

^๒ มาตรา ๑๔๕๗ การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้จะมีได้เฉพาะเมื่อได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น

พาณิชย์ ดังนั้น ในกรณีที่การสมรสยังไม่สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๕๐๑^๓ แม้ต่อมาคู่สมรสเดิมจะจดทะเบียนสมรสซ้ำอีกครั้งก็ตามไม่ทำให้การสมรสครั้งแรกสิ้นสุดลงไปได้ การจดทะเบียนสมรสครั้งที่สองนี้ไม่มีผลตามกฎหมาย

ประเด็นที่สอง เห็นว่า เมื่อคู่สมรสได้ดำเนินการจดทะเบียนหย่าตามมาตรา ๑๕๑๕^๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว การสมรสย่อมสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๕๐๑ แม้ว่าการจดทะเบียนหย่าจะได้นำไปสำคัญการสมรสครั้งที่สองที่ไม่มีผลตามกฎหมายมาแสดงก็ตาม เนื่องจากการแสดงเอกสารดังกล่าวเป็นเพียงหลักฐานเพื่อแสดงว่าได้มีการจดทะเบียนสมรสอยู่ก่อนอันเป็นวิธีการปฏิบัติหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวเท่านั้น

ประเด็นที่สาม เห็นว่า การกระทำจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบความผิดของฐานความผิดให้ครบทุกประการทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน กรณีมาตรา ๑๓๗^๕ องค์ประกอบความผิด คือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ประกอบกับเจตนาในการกระทำความผิด และกรณีมาตรา ๒๖๗^๖ องค์ประกอบความผิด คือแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จัดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐานโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ประกอบกับเจตนาในการกระทำความผิด

จากข้อหาหรือไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจนว่าการจดทะเบียนครั้งที่สองดังกล่าว คู่สมรสได้ยืนยันหรือยอมรับโดยชัดแจ้งว่าตนไม่เคยจดทะเบียนสมรสกันมาก่อนแล้วอันเป็นความเท็จ ดังนั้น จึงไม่อาจจะวินิจฉัยในประเด็นข้อนี้ได้

(ลงชื่อ) อัคราทร จุฬารัตน

(นายอัคราทร จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๓ มาตรา ๑๕๐๑ การสมรสย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน

^๔ มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่ากันแล้ว

^๕ มาตรา ๑๓๗ ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

^๖ มาตรา ๒๖๗ ผู้ใดแจ้งให้เจ้าพนักงาน ผู้กระทำการตามหน้าที่จัดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐานโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สิงหาคม ๒๕๔๒